

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра кримінального права та процесу**

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

**СУДОВА ВЛАДА В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
СУДІВНИЦТВА**

(за вимогами кредитно-модульної системи)

Ужгород – 2024

«Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва»
Навчально-методичний посібник. Ужгород: Видавництво Ужгородського національного університету, 2024. 36 с.

Виконав:

Копча Василь Васильович, професор кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету УжНУ, д.ю.н., професор.

Рецензенти:

Попович Володимир Михайлович, провідний науковий співробітник Державного науково-дослідного інституту МВС України, доктор юридичних наук, професор, Заслужений юрист України.

Фрідманський Роман Михайлович, заступник декана юридичного факультету УжНУ, кандидат юридичних наук, професор.

Навчально-методичний посібник з дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва», складений за вимогами кредитно-модульної системи і містить структуру програми навчального курсу, тематику семінарських занять, питання для самоконтролю та перелік рекомендованої літератури.

Затверджено на засіданні кафедри кримінального права та процесу юридичного факультету УжНУ від 31 серпня 2023 р., протокол № 1

Затверджено рішенням навчально - методичної ради юридичного факультету ДВНЗ «УжНУ» від 25 жовтня 2023 р., протокол № 2

ЗМІСТ

1.	Анотація навчальної дисципліни	4
2.	Опис навчальної дисципліни.....	4
3.	Мета навчальної дисципліни.....	5
4.	Передумови для вивчення навчальної дисципліни.....	6
5.	Очікування результатів навчання	6
6.	Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	7
7.	Програма навчальної дисципліни	10
8.	Структура навчальної дисципліни.....	32
9.	Тема практичних (семінарських, лабораторних) занять	33
10.	Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна.....	33
11.	Рекомендовані джерела інформації.....	34

1. АНОТАЦІЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва має характер вступного курсу, в рамках вивчення якого здобувачі та магістри вищої освіти отримують вихідні дані про організаційну побудову судових органів та органів, які входять до судової системи знайомляться з завданнями і цілями їх діяльності, особливостями взаємодії між судовими органами.

Тільки зрозумівши устрій судових органів, можна глибоко і правильно засвоїти форми їх роботи по застосуванню права, забезпеченню законності, що складає мету підготовки молодих спеціалістів – юристів. Відтак в межах цієї навчальної дисципліни здобувачі та магістри вищої освіти (майбутні юристи) отримують знання про судову владу в Україні, які полегшують вивчення інших дисциплін. Однак судова влада України рівнозначно з виконавчою та законодавчою гілкою влади є однією з гілок влади відповідно до статті 6 Конституції України. Органи судової влади здійснюють свої повноваження у межах, встановлених Конституцією України та відповідно до законів України. В Україні кожному громадянину гарантований судовий захист права спростувати неправдиву інформацію про себе та членів своєї сім'ї, права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на компенсування майнової та моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої неправдивої інформації. Кожен громадянин має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

2. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 3,0	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин - 101	1	
Кількість модулів - 2	Семестр:	
	I	
	Лекції:	
	36	
	Практичні (семінарські)	
	52	
	Самостійна робота:	
Форма підсумкового контролю: усна		

3. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Програма навчальної дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва» розроблено відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів зі спеціальності 081 «Право».

Метою навчальної дисципліни є:

- доведення до здобувачів магістрів інтегрованого наукового підходу до формування знань та місця і ролі судової влади у державі;
- отриманих теоретичних та практичних навичок та здатність застосовувати у напрямку судочинства України;
- визначити напрями та гарантії судової влади, здійснювати правосуддя на конституційних засадах;
- панувати над методами порівняльного аналізу, щодо недоторканості та незалежності судової гілки влади в Україні.

Опанування навчальної дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва» визначено **101 година, 3,0 кредити ECTS.**

Згідно з освітньою програмою «Право», опанування дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва» (ОК 11) допомагає у формуванні здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Інтегральна компетентність (ІК)

Уміння аналізувати непрості задачі та практичні завдання у галузі права.

Загальні компетентності (ЗК)

- вірно тлумачити та застосовувати норми чинного законодавства, що встановлюють засади функціонування судової влади в Україні; (ЗК-2);
- використовувати у практичній діяльності норми законів України та міжнародних угод, які регламентують вказану діяльність; (ЗК-3);
- здатність приймати вмотивовані рішення; (ЗК-7);
- здатність чітко та аргументовано формулювати і застосовувати свою правову позицію в рамках закону. (ЗК-9);
- виконувати оформлення професійної документації згідно правової документації та технічними навичками. (ЗК-10).

Фахові компетентності спеціальності (ФК)

- здатність застосовувати розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві. (ФК-1);
- здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти (ФК-5);
- здатність аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції (ФК-6);
- здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування - набутих знань у професійній діяльності (ФК-7);
- здатність до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів (ФК-8);
- захисту прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного
- дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації (ФК-9);
- здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів,
- розуміння їх правового характеру і значення (ФК-10);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ФК-11)
- уміння проводити юридичну експертизу нормативно-правових актів (ФК-12);
- уміння застосовувати юридичну аргументацію та тлумачити правові норми (ФК-13);
- уміння знайти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності (ФК-14);

- уміння логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення (ФК-15);
- уміння консультування з правових питань (ФК-16);
- уміння виявляти, припиняти, розкривати й розслідувати правопорушення (ФК-17);
- розуміння правового закону та застосування його на практиці (ФК-18);
- уміння аналізувати теоретичні та практичні навички у галузі судочинства (ФК-4)

4. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва» вивчається на 1 році навчання у 1-му семестрі магістерського рівня підготовки здобувачів вищої освіти і, відповідно, до структурно-логічної схеми освітньо-професійної програми «Право» опанування дисципліни не потребує попереднього вивчення освітніх компонентів у межах зазначеної освітньої програми.

5. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
вміти розробляти та кваліфіковано використовувати розуміння структури правничої професії та її ролі у суспільстві, надавати оцінку нормативним актам та виявляти прогалини в законодавстві та їх шляхи подолання	ПРН 1
здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти, виконувати навички з консультацій правових питань у різних випадках	ПРН 2
використовувати та аналізувати правові проблеми, формувати та обґрунтовувати правові позиції	ПРН 3
мислення до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності	ПРН 4
уміння до консультування з правових питань, зокрема, можливих способів та методів у галузі права, здатність права на захист законних інтересів щодо громадян	ПРН 5
використовувати захист прав та інтересів клієнтів, відповідно до вимог професійної етики, належного дотримання норм щодо нерозголошення персональних даних та конфіденційної інформації	ПРН 6
здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення	ПРН 7
уміння застосовувати знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності	ПРН 8
уміння проводити юридичну експертизу нормативно-правових актів юридичними установами згідно закону	ПРН 9
уміння застосовувати юридичну аргументацію та тлумачити правові норми на практиці	ПРН 10
уміння знайти проблеми правового регулювання і пропонувати способи їх вирішення, включаючи подолання юридичної невизначеності	ПРН 11
уміння логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення	ПРН 12
уміння консультування з правових питань фізичних та юридичних осіб	ПРН 13
уміння виявляти, припиняти, розкривати й розслідувати правопорушення	ПРН 14
розуміння правового закону та застосування його на практиці	ПРН 15
уміння аналізувати теоретичні та практичні навички у галузі судочинства	ПРН 16
проводити наукові дослідження в галузі права	ПРН 17

уміння до системного мислення та якість виконуваної роботи; наукова грамотність до спеціальності.	ПРН 18
---	--------

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами вищої освіти після опанування навчальної дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
Розуміння правових навичок щодо вивчення законів та логічного мислення для оцінки правових явищ та процесів. Аналізувати засади організації судової гілки влади згідно закону про судоустрій та статус суддів щодо надання гарантій суддям для їх незалежності й недоторканості.	ПРН 1 ПРН 5
Могти застосувати, для практичної діяльності, загальні та спеціальні знання різних баз даних, могли якісно аналізувати будь яку інформацію, яка міститься в них, та правильно надавати правову оцінку	ПРН 6 ПРН 18
Аналізувати напрями судової системи щодо ефективності роботи в практичній діяльності, принципи та повноваження Верховного Суду України й судів апеляційного суду, правильному забезпеченню діяльності судів для здійснення подальшої системної практичної та наукової діяльності	ПРН 15 ПРН 14
Підсумовувати як теоретичні так і практичні результати роботи і рекомендувати сучасні рішення для поліпшення роботи судової гілки влади. Розуміти та застосовувати в практичній діяльності Закон України «Про судоустрій та статус суддів»	ПРН 3 ПРН 7
Опрацьовувати різні документи для професійної діяльності судоустрою, вільно володіти державною мовою та іноземними мовами у соціальній і професійній сферах.	ПРН 5 ПРН 12
Знати і правильно розуміти відповідні вимоги щодо законодавства до осіб які будуть складати кваліфікаційні іспити як кандидати на посаду судді, правильно готувати необхідні процесуальні документи, які необхідні для набору кандидатів на посаду судді.	ПРН 3 ПРН 8
Аналізувати юридичну інформацію у галузі судоустрою, налаштовувати досвід у діяльності верховенства права протягом практичної роботи, підвищувати свій професійний рівень та використання передового досвіду у напрямку правоохоронної та правозахисної діяльності.	ПРН 12 ПРН 10
Могли вірно трактувати і використовувати норми основного закону, та законодавства України, які регламентують рух системи судоустрою в Україні	ПРН 16
Могли правильно аналізувати не вирішені питання щодо покращення судової системи в Україні, вдосконалювати шляхи їх вирішення; Виконувати наукові дослідження з питань покращення судової системи в Україні	ПРН 8 ПРН 13 ПРН 17

6. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Форми і методи навчання

Методи навчальних занять : лекції, практичні заняття.

Форми навчальних занять : пояснення, навчальні заняття, практична підготовка, контрольні заходи.

Методи навчання: пояснювальна-ілюстративна, робота в групах тощо.

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни «Судова влада в Україні: проблеми вдосконалення судівництва» є виконання семінарські заняття, практичні завдання, модульні контрольні роботи та іспит.

Форми контролю, критерії та методи оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: усні відповіді на семінарських заняттях.

Форма модульного контролю: модульна контрольна робота. Письмова або усна відповідь.

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит (усна відповідь).

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1

Поточне оцінювання							Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
6	6	6	6	6	5	5		

T-тема

Модуль 2

Поточне оцінювання											Модульна а контрольна робота	Сума
T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16	T17	T18		
4	4	3	3	3	3	4	4	4	4	4		

T – теми

Поточний контроль знань студентів здійснюється за двома складовими:

- контроль відвідуваності та активності роботи студента протягом семестру;
- контроль за виконанням контрольних модульних завдань.

Максимальна оцінка студентів на семінарських заняттях становить 5 балів.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	13	30	13	30
Контрольне комплексне завдання	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	60	1	60
Разом	15	100	15	100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Методика оцінювання. Матеріал, який здобувачі вищої освіти повинні засвоїти протягом семестру, виноситься на одну з двох модульних контрольних робіт, що проводяться в навчальному семестрі.

Модульна контрольна робота складається з 4 розгорнутих письмових питань, за кожен з яких здобувач вищої освіти може отримати 15 балів.

Неявка на модульну контрольну роботу оцінюється в 0 балів, незалежно від причини.

Підсумкова оцінка (від 0 до 100 балів) виставляється у відомість модульного контролю. Модуль зараховується, якщо підсумковий (загальний) бал складає не менше 35 балів, і зараховано всі види навчальної роботи, які є складовими даного модуля.

Здобувач вищої освіти, модульна оцінка якого, складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний скласти (перекласти) модуль до початку підсумкового контролю, у терміни визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Екзаменаційна методика оцінювання.

За результатами модульних контролів визначається підсумкова модульна оцінка.

До складання іспиту допускаються здобувачі вищої освіти, у яких підсумкова модульна оцінка за семестр становить не менше 35 балів.

Здобувач вищої освіти, підсумкова модульна оцінка якого складає від 0 до 34 балів, зобов'язаний покращити її до початку підсумкового семестрового контролю під час чергування викладачів на кафедрі у терміни, визначені викладачем дисципліни та погоджені деканатом факультету. В протилежному випадку, здобувач не допускається до іспиту і у нього виникає академічна заборгованість.

Іспит з навчальної дисципліни здобувач вищої освіти може не скласти, якщо він успішно пройшов усі модульні контролі та його влаштовує підсумкова модульна оцінка.

Здобувачі вищої освіти, підсумкова модульна оцінка яких становить від 35 до 59, іспит складають обов'язково.

Здобувач освіти може підвищити на іспиті рейтинговий бал, при цьому, за результатами складання іспиту оцінка не може бути менша за підсумкову модульну оцінку, яку він отримав за результатами модульних контролів у 1-му семестрі.

Іспит проводиться в усній формі. На іспит виносяться питання в обсязі навчального матеріалу. Оцінювання результатів навчання на іспиті здійснюється за 100- бальною шкалою. Оцінка за іспит вноситься у відомість обліку успішності.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Переведення даних із 100-бальної шкали оцінювання у 5-бальну здійснюється в такому порядку:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для іспиту	для заліку
90-100	A	відмінно	
82-89	B		
74-81	C		
64-73	D		
60-63	E		
35-59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Порядок оцінювання знань здобувача знань вищої освіти за результатами заліку

Оцінка відмінно (A) виставляється, коли здобувач вищої освіти дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання здобувач вищої освіти застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (B) виставляється здобувачу вищої освіти, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань здобувач вищої освіти застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка добре (C) виставляється здобувачу вищої освіти, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані

в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка задовільно (D) виставляється, коли здобувач вищої освіти розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань здобувач вищої освіти припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу

Оцінка задовільно (E) виставляється, коли здобувач вищої освіти неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань здобувач вищої освіти припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у здобувача вищої освіти.

Оцінка незадовільно (FX) виставляється здобувачу вищої освіти, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий здобувач вищої освіти виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка незадовільно (F) виставляється здобувачу вищої освіти, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий здобувач вищої освіти не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

А результатами контролю знань здобувачів вищої освіти, дозволяється виставлення залікової оцінки (без підсумкового заліку, автоматом) – «відмінно», «добре», та «задовільно».

Здобувач вищої освіти має право підвищити оцінку, складаючи іспит.

7. Програма навчальної дисципліни.

7.1 Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1

Тема 1. Поняття судової влади в Україні та судова система України.

1. Поняття судової влади та завдання суду.
2. Судова система України.
3. Суддя носій судової влади.
4. Загальна характеристика судової системи України.

Судова влада в Україні реалізується шляхом правосуддя в формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального, а також конституційного судочинства

Судову владу можна визначити як самостійну на незалежну гілку державної влади, яка створена для вирішення на основі закону соціальних конфліктів між державою та громадянами, самими громадянами, юридичними особами; контролю за конституційністю законів; захисту прав громадян в їх відношеннях з органами виконавчої влади та посадовими особами, контролем за додержанням прав громадян при розслідуванні злочинів та проведенні оперативно – розшукової діяльності, встановлення найбільш значущих юридичних фактів. Судова влада в Україні реалізується шляхом правосуддя в формі цивільного, господарського, адміністративного, кримінального, а також конституційного судочинства. Судочинство здійснюється Конституційним судом та судами загальної юрисдикції. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають в державі. Правосуддя – це державна діяльність, яку проводить суд шляхом розгляду й вирішення у судових засіданнях у особливій, установленій законом процесуальній формі, цивільних, кримінальних, господарських і адміністративних справ. На відміну від правосуддя, судова влада – це права судових органів, якими вони наділені по закону, можливість здійснювати широкі юрисдикційні повноваження; це правовий статус судів, їх місце як особливих органів державної влади. І, крім того, термін "судова влада" включає в себе також само здійснення владних судівських повноважень. Таким чином, здійснення судової влади значно ширше правосуддя, так як судова влада проявляється в багатьох інших діях суду. Так, усі суди та судові структури зобов'язані узагальнювати судову практику, аналізувати судову статистику. Голови усіх судів вносять в державні органи, установи, організації, посадовим особам подання про усунення порушень закону, причин та умов, що сприяли скоєною злочину. Ці акти

зобов'язують тих, кому вони спрямовані, здійснювати відповідні заходи по усуненню зазначених порушень. Усі зазначені повноваження судів є проявами судової влади, але виходять за рамки правосуддя. З цього можна зробити висновок про те, що правосуддя – це лише один із засобів здійснення судової влади. Правосуддя треба розглядати в традиційному розумінні цього терміну – як діяльність судів загальної юрисдикції по розгляду і вирішенню цивільних, господарських, кримінальних справ та справ про адміністративні правопорушення. Що стосується терміну "судочинство", то під ним розуміється діяльність судів по розгляду та вирішенню справ, віднесених до їх відома, а також дії інших суб'єктів, які реалізують свої права та обов'язки, вступають у процесуальні відносини з судом (по кримінальним справам – також з органами дізнання, досудового слідства і прокурором). Так, наприклад, кожний громадянин може звернутися до суду з позовом про відшкодування йому матеріальної шкоди та ін.. Всі ці дії є складовою частиною судочинства, але не правосуддя, яке вповноважений здійснювати тільки суд. Термін "судочинство" в законодавчих актах, науковій, учбовій літературі застосовується разом з терміном "процес".

Тема 2. Основні засади судочинства в Україні.

1. Поняття та значення засад (принципів) організації судової влади по здійсненню правосуддя в Україні.
2. Характеристика основних конституційних засад судочинства.
3. Здійснення правосуддя виключно судами.
4. Гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами.

Згідно Статті 6. Конституції в Україні. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується. Правовий порядок в Україні ґрунтується на засадах, відповідно до яких ніхто не може бути примушений робити те, що не передбачено законодавством. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Кожен зобов'язаний неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших людей. Незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності.

Тема 3. Вища рада правосуддя у складі судової влади

1. Юридичний статус Вищої ради правосуддя.
2. Склад Вищої ради правосуддя, обрання на посаду члена ВРП їх гарантії.
3. Повноваження ВРП. Порядок звільнення з посади члена ВРП.
4. Правові повноваження голови ВРП та члена ВРП.
5. Повноваження і правовий порядок ВРП у обранні суддівського корпусу.
6. Згода ВРП на затримання, тримання під вартою та арештом судді. Відсторонення судді від посади.
7. Акти Вищої ради правосуддя правове їх оскарження.

Закон України про Вищу раду правосуддя. Прийнятий 21 грудня 2016 р. Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Вища рада правосуддя є юридичною особою, видатки на її утримання визначаються окремим рядком у Державному бюджеті України. Нормативно-правові засади діяльності Вищої ради правосуддя Статус, повноваження, засади організації та порядок діяльності Вищої ради правосуддя визначаються Конституцією України, цим Законом та Законом України "Про судоустрій і статус суддів". Вища рада правосуддя затверджує регламент Вищої ради правосуддя, положення якого регулюють процедурні питання здійснення нею повноважень. Повноваження Вищої ради правосуддя: вносить подання про призначення судді на посаду; ухвалює рішення стосовно порушення суддею чи прокурором вимог щодо несумісності; забезпечує здійснення дисциплінарним органом дисциплінарного провадження щодо судді; утворює органи для розгляду справ щодо дисциплінарної відповідальності суддів; розглядає скарги на рішення відповідних органів про притягнення до дисциплінарної відповідальності судді чи прокурора; ухвалює рішення про звільнення судді з посади; надає згоду на затримання судді чи утримання його під вартою чи арештом; ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя; вживає заходів щодо забезпечення авторитету правосуддя та незалежності суддів; ухвалює рішення про переведення судді з одного суду до іншого, рішення про відрядження судді до іншого суду того самого рівня і спеціалізації; ухвалює рішення про припинення відставки судді; визначає кількість суддів у суді в порядку, визначеному Законом України "Про судоустрій і статус суддів"; затверджує Положення про Єдину судову інформаційно-телекомунікаційну систему та/або положення, що визначають порядок функціонування її окремих підсистем (модулів), Положення про Державну судову адміністрацію України та типові положення про її територіальні управління, Положення про Службу судової охорони, Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державних службовців у судах, органах та установах системи правосуддя, Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя, Порядок ведення Єдиного державного реєстру судових рішень; Вища рада правосуддя в зв'язку із реалізацією визначених законом повноважень бере участь у міжнародному співробітництві, у тому числі взаємодіє з іноземними закладами, установами та організаціями з питань правосуддя, може бути членом відповідних міжнародних асоціацій. Вища рада правосуддя може залучати для виконання допоміжних і консультативних функцій органи суддівського самоврядування, установи та організації, суддів, суддів у відставці, адвокатів, прокурорів та інших спеціалістів, Громадську раду доброчесності за їхньою згодою на громадських засадах. Символи та місцезнаходження Вищої ради правосуддя. Вища рада правосуддя має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням і емблему Вищої ради правосуддя, яка затверджується її рішенням. Невід'ємними атрибутами зали засідань Вищої ради правосуддя є Державний Герб України та Державний Прапор України. Вища рада правосуддя знаходиться у місті Києві. Склад Вищої ради правосуддя. Вища рада правосуддя складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох - обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох - призначає Президент України, двох - обирає Верховна Рада України, двох - обирає з'їзд адвокатів України, двох - обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох - обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ. Голова Верховного Суду входить до складу Вищої ради правосуддя за посадою. Члени Вищої ради правосуддя обираються (призначаються) строком на чотири роки. Одна й та сама особа не може обіймати посаду члена Вищої ради правосуддя два строки поспіль. Якщо Вища рада правосуддя може стати неповноважною через закінчення строку повноважень члена Вищої ради правосуддя, такий член Вищої ради правосуддя продовжує виконувати свої повноваження до дня обрання (призначення) на його посаду іншої особи, але в будь-якому випадку не більше трьох місяців з дня закінчення строку, на який такого члена Вищої ради правосуддя було обрано (призначено). Вимоги та обмеження щодо членів Вищої ради правосуддя. На посаду члена Вищої ради правосуддя може бути обраний (призначений) громадянин України, не молодший тридцяти п'яти років, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту та стаж професійної діяльності у сфері права не менше п'ятнадцяти років, належить до правничої професії та відповідає критерію політичної нейтральності, а також критеріям професійної компетентності, професійної етики та доброчесності. Принципи обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя. Обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя здійснюється в порядку,

передбаченому цим Законом, на основі принципів верховенства права, професійності, публічності, політичної нейтральності. Відбір кандидатів на посади члена Вищої ради правосуддя проводиться за критеріями професійної компетентності, професійної етики та доброчесності. Для обрання члена Вищої ради правосуддя з'їздом суддів України, з'їздом адвокатів України, з'їздом представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ або всеукраїнською конференцією прокурорів орган, що скликає відповідно з'їзд або конференцію, не пізніше ніж за сорок п'ять календарних днів повідомляє секретаріат Вищої ради правосуддя про дату та місце їх проведення. Порядок обрання членів Вищої ради правосуддя з'їздом суддів України. З'їзд суддів України обирає членів Вищої ради правосуддя з числа суддів або суддів у відставці шляхом таємного голосування. Голосування проводиться виключно за кандидатів у члени Вищої ради правосуддя, які подали документи у порядку, встановленому цим Законом, відповідають вимогам, визначеним статтею 6 цього Закону, та включені до списку кандидатів, рекомендованих Етичною радою для обрання на посаду члена Вищої ради правосуддя. Порядок обрання членів Вищої ради правосуддя з'їздом адвокатів України. З'їзд адвокатів України обирає членів Вищої ради правосуддя шляхом таємного голосування. Голосування проводиться виключно за кандидатів у члени Вищої ради правосуддя, які подали документи у порядку, встановленому цим Законом, відповідають вимогам, визначеним статтею 6 цього Закону, та включені до списку кандидатів, рекомендованих Етичною радою для обрання на посаду члена Вищої ради правосуддя. Порядок обрання членів Вищої ради правосуддя всеукраїнською конференцією прокурорів. Всеукраїнська конференція прокурорів обирає членів Вищої ради правосуддя шляхом таємного голосування. Голосування проводиться виключно за кандидатів у члени Вищої ради правосуддя, які подали документи у порядку, встановленому цим Законом, відповідають вимогам, визначеним статтею 6 цього Закону, та включені до списку кандидатів, рекомендованих Етичною радою для обрання на посаду члена Вищої ради правосуддя. Присяга члена Вищої ради правосуддя. Особа, обрана (призначена) членом Вищої ради правосуддя, складає присягу такого змісту: "Присягаю сумлінно, чесно і неупереджено здійснювати повноваження члена Вищої ради правосуддя для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування доброчесного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції України і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів". Член Вищої ради правосуддя складає присягу невідкладно після обрання (призначення) на посаду перед органом, який його обрав (призначив). Голова Верховного Суду складає присягу члена Вищої ради правосуддя на засіданні Пленуму Верховного Суду, на якому його обрано Головою Верховного Суду. Відмова від складення присяги має наслідком втрату чинності рішенням про обрання (призначення) відповідної особи членом Вищої ради правосуддя. Член Вищої ради правосуддя набуває повноважень з моменту складення присяги, але не раніше дня, наступного за днем закінчення повноважень відповідного члена Вищої ради правосуддя.

Тема 4. Статус Конституційного суду України, завдання та повноваження

1. Вимоги до судді Конституційного Суду України
2. Склад та порядок утворення Конституційного Суду України
3. Порядок призначення суддів Кон3.Порядок призначення суддів Конституційного Суду України
4. Вибори Голови та заступника Голови Конституційного Суду України
5. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України
6. Звернення до Конституційного Суду України

Закон України про КСУ був прийнятий 13 липня 2017 р. Статус Конституційного Суду України. Конституційний Суд України (далі - Конституційний Суд або Суд) є органом конституційної юрисдикції, який забезпечує верховенство Конституції України, вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених Конституцією України випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до Конституції України. Засади діяльності Суду Конституційний Суд

здійснює свою діяльність на засадах верховенства права, незалежності, колегіальності, гласності, відкритості, повного і всебічного розгляду справ, обґрунтованості та обов'язковості ухвалених ним рішень і висновків. Нормативна основа діяльності Суду. Суд діє відповідно до повноважень, визначених Конституцією України. Порядок організації і діяльності Суду, порядок конституційного провадження, процедуру розгляду справ та виконання рішень і висновків установлює цей Закон. Організацію внутрішньої роботи Суду та відповідні правила процедури розгляду ним справ установлює згідно з цим Законом Регламент Конституційного Суду України. Суд ухвалює інші акти, що регламентують організацію його роботи, відповідно до цього Закону та Регламенту. Повноваження Суду. До повноважень Суду належить: вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів України та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим; офіційне тлумачення Конституції України; надання за зверненням Президента України або щонайменше сорока п'яти народних депутатів України, або Кабінету Міністрів України висновків про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість; Конкурсні засади відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду. Відбір кандидатур на посаду судді Конституційного Суду на конкурсних засадах щодо осіб, яких призначає Президент України, здійснює конкурсна комісія, яку створює Президент України. Склад конкурсної комісії, утвореної Президентом України, формується з числа правників з визнаним рівнем компетентності, які не беруть участі в конкурсному відборі на посаду судді Конституційного Суду. Президент України затверджує положення про проведення конкурсного відбору кандидатур на посаду судді Конституційного Суду стосовно осіб, яких призначає Президент України. Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду у Верховній Раді України здійснює комітет, до предмета відання якого належать питання правового статусу Конституційного Суду України, у порядку, визначеному Регламентом Верховної Ради України, з урахуванням положень цього Закону. Підготовку питання щодо розгляду на конкурсних засадах кандидатур на посаду судді Конституційного Суду з'їздом суддів України здійснює Рада суддів України. Під час проведення конкурсного відбору не допускаються участь та залучення у будь-якій формі громадян держави, визнаної згідно із законом державою-окупантом та/або державою-агресором по відношенню до України, а також громадських об'єднань, засновниками яких є такі особи. Під час проведення конкурсного відбору конкурсна комісія, Комітет, Рада суддів України дотримуються вимог, визначених Законом України "Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків".

Тема 5. Суди загальної юрисдикції в Україні.

1. Організаційні основи системи судів загальної юрисдикції.
2. Місцеві суди.
3. Апеляційні суди.
4. Вищі спеціалізовані суди.
5. Верховний суд України.

Суди загальної юрисдикції в Україні. Поняття та система судів загальної юрисдикції. Спеціалізовані суди в системі судів загальної юрисдикції

Поняття підвідомчості та підсудності у судовій системі. Поняття "судової ланки" та "судової інстанції". Місцевий суд – основна ланка системи судів загальної юрисдикції, склад та повноваження. Місцеві спеціалізовані суди, їх повноваження. Апеляційний суд. Порядок його формування, склад, повноваження та структура. Судові палати та президія апеляційного суду. Апеляційний суд України. Апеляційні спеціалізовані суди, порядок формування, склад та повноваження цих судів.

Вищі спеціалізовані суди України. Їх види, порядок формування, структура та повноваження. Система військових судів України. Верховний Суд України – найвищий судовий орган України. Судові палати, президія і пленум Верховного Суду України. Роз'яснення Пленуму

Верховного суду України з питань застосування законодавства. Систему судів загальної юрисдикції складають: місцеві суди; апеляційні суди, Апеляційний суд України; вищі спеціалізовані суди; Верховний суд України. Місцеві суди – це місцеві загальні суди, а також місцеві господарські та місцеві адміністративні суди. Вони є основною ланкою судової системи, оскільки розглядають переважну більшість справ, цивільних, кримінальних, господарських, адміністративних. Ці суди є такими судовими органами, які найбільш наближені до населення. Місцеві суди є судами I інстанції, тобто вони розглядають і вирішують справу по суті. Апеляційні спеціалізовані суди – це апеляційні господарські та апеляційні адміністративні суди, перші утворені у відповідних округах, мережа яких затверджена вказаним Указом Президента. Апеляційні суди є судами апеляційної інстанції, тобто переглядають рішення, вироки, постанови та ухвали місцевих судів, що не набрали законної сили, а також розглядають окремі категорії справ, віднесених до їх компетенції процесуальним законодавством по I інстанції. До вищих спеціалізованих судів України належать Вищий господарський суд України та Вищий адміністративний суд України. Вони переглядають рішення відповідних спеціалізованих місцевих судів у касаційному порядку. Судова інстанція визначає повноваження окремо взятого суду при розгляді конкретної справи, позначає самостійну стадію, через яку проходить конкретна справа в різних судах. Кожна така стадія, відрізняється характерними рисами судочинства. Суддя місцевого суду здійснює: правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом; процесуальні дії й організаційні заходи з метою забезпечення розгляду справи; контроль за своєчасним зверненням до виконання судових рішень, ухвалених під його головуванням і деякі інші повноваження. Кожен суддя місцевого суду зобов'язаний вжити всіх необхідних заходів для своєчасного та якісного розгляду справ, які до нього надійшли. Для забезпечення своєчасного і належного розгляду справи суддя здійснює попередній розгляд справи та готує справу до судового розгляду, а також здійснює такі організаційні заходи як: забезпечення своєчасного вручення підсудному копії обвинувального висновку, а в цивільній справі – вручення відповідачу копії позовної заяви; забезпечення своєчасної явки в судове засідання осіб, які викликаються; забезпечення права на ознайомлення з матеріалами справи заінтересованих осіб. Голова місцевого суду: здійснює організаційне керівництво діяльністю суду; визначає обсяг обов'язків заступника (заступників); на підставі акта про призначення на посаду судді або обрання судді безстроково, припинення повноважень судді видає відповідний наказ; приймає на роботу та звільняє працівників апарату суду, присвоює їм ранги державного службовця, застосовує щодо них заохочення і накладає дисциплінарні стягнення; здійснює заходи для забезпечення формування складу народних засідателів; організовує роботу з підвищення кваліфікації працівників апарату суду; представляє суд у відносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадянами та організаціями. Голова місцевого суду з питань, що належать до його повноважень, видає накази і розпорядження. Голова і заступник голови місцевого суду можуть бути призначені на адміністративні посади повторно. Апеляційні суди. Апеляційний суд України. Апеляція основний, найефективніший спосіб оскарження рішень судів I інстанції, які не набрали законної сили з метою перевірки їх законності та обґрунтованості. В системі судів загальної юрисдикції функціонують загальні та спеціалізовані апеляційні суди. Повноваження апеляційних судів: Апеляційні суди: розглядають справи в апеляційному порядку відповідно до процесуального закону; розглядають по I інстанції справи, визначені законом (крім апеляційних господарських судів); ведуть та аналізують судову статистику, вивчають та узагальнюють судову практику; надають методичну допомогу у застосуванні законодавства місцевими судам; здійснюють інші повноваження, передбачені законом. Вищі спеціалізовані суди. Це Вищий господарський суд України та Вищий адміністративний суд України. Відповідно до Закону України “ Про судоустрій України “ в Україні можуть утворюватися інші вищі спеціалізовані суди на підставі Указу Президента України в порядку визначеному законом. Вищі спеціалізовані суди складаються із професійних суддів, голови та заступників голови Вищого спеціалізованого суду. Структура вищих спеціалізованих судів характеризується наявністю у цих судах судових палат для розгляду окремих категорій справ у межах відповідної судової юрисдикції. Однак на відміну від загальних судів де утворення таких судових палат є обов'язковим, стосовно вищих спеціалізованих судів законодавцем припускається можливість їх

створення, тобто судові палати можуть мати як тимчасовий характер так і постійний характер. Наприклад, у Вищому господарському суді це може бути палата з розгляду в касаційному порядку справ про банкрутство, у Вищому адміністративному суді України – палата з розгляду скарг, пов'язаних з виборами до представницьких органів влади, тощо.

Тема 6. Професійні судді, народні засідателі, присяжні

1. Загальні положення статусу судді.
2. Професійні судді.
3. Народні засідателі та присяжні.
4. Вища кваліфікаційна комісія суддів.
5. Вища рада юстиції України.
6. Державна судова адміністрація

Участь народних засідателів закріплена на рівні Конституції України. Так, у ст. 124 Конституції України закріплено: «Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних». У ст. 127 Конституції України вказано: «Правосуддя здійснюють професійні судді та, у визначених законом випадках, народні засідателі і присяжні».

Правовий статус народного засідателя визначається Законом України «Про судоустрій і статус суддів». Відповідно до якого, народним засідателем є громадянин України, який у випадках, визначених процесуальним законом, вирішує справи у складі суду разом із суддею, забезпечуючи згідно з Конституцією України безпосередню участь народу у здійсненні правосуддя.

Народні засідателі під час розгляду і вирішення справ користуються повноваженнями судді. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» встановлено вимоги до народного засідателя, а саме:

Народним засідателем, присяжним може бути громадянин України, який досяг тридцятирічного віку і постійно проживає на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду.

Не підлягають включенню до списків народних засідателів та списків присяжних громадяни: визнані судом обмежено дієздатними або недієздатними; які мають хронічні психічні чи інші захворювання, що перешкоджають виконанню обов'язків народного засідателя, присяжного; які мають не зняту чи не погашену судимість; народні депутати України, члени Кабінету Міністрів України, судді, прокурори, працівники органів внутрішніх справ та інших правоохоронних органів, військовослужбовці, працівники апаратів судів, інші державні службовці, адвокати, нотаріуси; громадяни, які досягли шістдесяти п'яти років; особи, які не володіють державною мовою.

Особа, включена до списку народних засідателів або списку присяжних, зобов'язана повідомити суд про обставини, що унеможливають її участь у здійсненні правосуддя, у разі їх наявності.

До списку народних засідателів у кількості, визначеній у поданні голови суду, включаються громадяни, які постійно проживають на території, на яку поширюється юрисдикція відповідного суду, відповідають вимогам Закону і дали згоду бути народними засідателями. Список народних засідателів затверджується рішенням відповідної місцевої ради на чотири роки і переглядається у разі необхідності, але не рідше ніж раз на два роки.

Список народних засідателів публікується в друкованих засобах масової інформації відповідної місцевої ради. Законом України «Про судоустрій і статус суддів» визначено підстави і порядок увільнення від виконання обов'язків народного засідателя, присяжного. Особа, яка відповідно до цього Закону не може бути включена до списку народних засідателів або списку присяжних, але включена до нього, увільняється від виконання обов'язків народного засідателя чи присяжного головою відповідного суду.

Від виконання обов'язків народного засідателя, присяжного головою відповідного суду увільняються: а) особи, які перебувають у відпустці у зв'язку з вагітністю та пологами, у відпустці по догляду за дитиною, а також які мають дітей дошкільного чи молодшого шкільного віку або

утримують дітей-інвалідів, інших хворих або членів сім'ї похилого віку; б) керівники та заступники керівників органів місцевого самоврядування; в) особи, які через свої релігійні переконання вважають для себе неможливою участь у здійсненні правосуддя; г) інші особи, якщо голова суду визнає поважними причини, на які вони посилаються.

Увільнення від виконання обов'язків народного засідателя, присяжного у конкретній справі, у тому числі внаслідок відводу (самовідводу), здійснюється у порядку, встановленому процесуальним законом.

Суд залучає народних засідателів до здійснення правосуддя у порядку черговості на строк не більше одного місяця на рік, крім випадків, коли продовження цього строку зумовлено необхідністю закінчити розгляд справи, розпочатий за їхньої участі. Письмове запрошення для участі у здійсненні правосуддя надсилається судом народному засідателю не пізніше ніж за сім днів до початку судового засідання. У запрошенні зазначаються права та обов'язки народного засідателя, перелік вимог до народних засідателів, а також підстави для увільнення їх від виконання обов'язків. Одночасно із запрошенням надсилається письмове повідомлення для роботодавця про залучення особи як народного засідателя.

Залучення присяжних до виконання обов'язків у суді та їх виклик здійснюються в порядку, визначеному процесуальним законом. Роботодавець зобов'язаний звільнити народного засідателя, присяжного від роботи на час виконання ним обов'язків зі здійснення правосуддя. Відмова у звільненні від роботи вважається неповагою до суду. Народний засідатель, присяжний зобов'язаний вчасно з'явитися на запрошення суду для участі в судовому засіданні. Неявка без поважних причин у судове засідання вважається неповагою до суду.

Законодавець визначає гарантії прав за народними засідателями, присяжними: за час виконання ними обов'язків у суді в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, виплачується винагорода. Їм відшкодовуються витрати на проїзд і наймання житла, а також виплачуються добові. Зазначені виплати здійснюються територіальними управліннями Державної судової адміністрації України за рахунок коштів Державного бюджету України.

За народними засідателями і присяжними на час виконання ними обов'язків у суді за місцем основної роботи зберігаються всі гарантії та пільги, передбачені законом. Час виконання народним засідателем чи присяжним обов'язків у суді зараховується до всіх видів трудового стажу. Звільнення народного засідателя чи присяжного з роботи або переведення на іншу роботу без його згоди під час виконання ним обов'язків у суді не допускається.

На народних засідателів та присяжних поширюються гарантії незалежності і недоторканності суддів, установлені законом, на час виконання ними обов'язків зі здійснення правосуддя. За обґрунтованим клопотанням народного засідателя, присяжного заходи безпеки щодо нього можуть уживатися і після закінчення виконання цих обов'язків.

Інститут народних засідателів пов'язаний з поняттям складу суду. Народні засідателі є частиною складу суду. Так, частина друга ст. 18 Цивільного процесуального кодексу України передбачається, що у випадках, встановлених цим Кодексом, цивільні справи у судах першої інстанції розглядаються колегією у складі одного судді і двох народних засідателів, які при здійсненні правосуддя користуються всіма правами судді.

В ст. 234 Цивільного процесуального кодексу України, встановлюється вичерпний перелік справ, розгляд яких відбувається у складі одного судді і двох народних засідателів. До такого переліку справ належать справи про обмеження цивільної дієздатності фізичної особи, про визнання фізичної особи недієздатною та поновлення цивільної дієздатності фізичної особи, про визнання фізичної особи безвісно відсутньою чи оголошення її померлою, про усиновлення, про надання психіатричної допомоги в психіатричному порядку, про обов'язкову госпіталізацію до протитуберкульозного закладу. Дані справи розглядаються в порядку окремого провадження. Законодавець передбачив участь народних засідателів у даних категоріях справ, оскільки вони є особливо важливими, зачіпають особисті немайнові права людини.

Безперечно, участь народних засідателів у здійсненні судочинства співвідноситься з таким важливим принципом, як рівність сторін перед судом. У свою чергу, реалізація даного принципу лише сприяє ухваленню судом законного та обґрунтованого рішення у справі.

Участь народних засідателів у здійсненні судочинства також безпосередньо пов'язана з принципом публічності. Вона свідчить про демократизм цивільного процесу, є гарантією правильного розгляду та вирішення цивільних справ, встановлення судової істини у справі.

Тема 7. Апеляційні суди в Україні

1. Види та склад апеляційних судів.
2. Повноваження апеляційних судів.
3. Вимоги до судді апеляційного суду.
4. Голова та Заступник голови апеляційного суду: їх повноваження та порядок призначення на посаду.

Апеляційні суди - це суди другої ланки єдиної судової системи судів загальної юрисдикції. Вони є судами вищого рівня для місцевих судів і нижчими стосовно Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів. У системі судів загальної юрисдикції в Україні діють загальні та спеціалізовані апеляційні суди, а саме: апеляційні суди областей, апеляційні суди міст Києва та Севастополя, Апеляційний суд Автономної Республіки Крим, військові апеляційні суди регіонів і апеляційний суд Військово-Морських Сил України, а також Апеляційний суд України. За потреби замість апеляційного суду області можуть утворюватися апеляційні загальні суди, територіальну юрисдикцію яких поширено на кілька районів області. Апеляційними спеціалізованими судами є апеляційні господарські суди та апеляційні адміністративні суди, які утворюються в апеляційних округах відповідно до Указу Президента України. Загальні відомості про апеляційні суди в Україні Апеляційні суди -- це судові органи другої ланки системи судів загальної юрисдикції, що виступають як суди першої та апеляційної інстанцій і діють в АРК, областях, містах Києві і Севастополі, а також у кожному військовому регіоні (Західному, Центральному та Південному) і Військово-Морських Силах України. Кількісний склад суддів у кожному апеляційному суді визначається Президентом на підставі подання Голови Державної судової адміністрації, яке погоджується з Головою ВСУ чи головою відповідного вищого спеціалізованого суду з урахуванням обсягу роботи суду, та в межах видатків, що затверджені у Державному бюджеті України на утримання суддів. В апеляційних судах можуть діяти судові палати для розгляду справ в апеляційному порядку і в першій інстанції, що очолюються заступниками голови суду. Кількість цих палат залежить від виду апеляційного суду. Так, у апеляційних судах областей діють дві судові палати: судова палата у цивільних справах та судова палата у кримінальних справах. В Апеляційному суді України діє судова палата у кримінальних справах та військова судова палата. Повноваження апеляційних судів. Розгляд справ у апеляційних судах здійснюється колегіально у складі не менше 3 суддів. Апеляційні суди діють як суди апеляційної інстанції у розгляді рішень місцевих судів, як суди першої інстанції в адміністративних, кримінальних і цивільних справах, що законом віднесені до їх підсудності. До компетенції апеляційних судів законом віднесено: 1) Розгляд справ в апеляційному порядку відповідно до процесуального закону. Апеляцію до суду може бути подано на вироки, рішення, постанови або ухвали, що не набрали законної сили, у випадках, передбачених кримінально-процесуальним та цивільним процесуальним законодавством. За результатом розгляду справи та за наявності достатніх підстав суд приймає рішення про скасування, зміну рішення місцевого суду, винесення нового судового рішення або залишення рішення місцевого суду без змін. Розгляд у першій інстанції справ, визначених законом. Важливо зазначити, що апеляційні суди розглядають у першій інстанції переважно справи, визначені процесуальним законом. До цивільних, наприклад, належать справи, в яких стороною виступає місцевий суд або суддя (ст. 108 ЦПК). До кримінальних належать справи: про злочини проти основ національної безпеки України, передбачені ст. ст. 109--114 КК; Ведення та аналіз судової статистики, вивчення і узагальнення судової практики. Ця важлива функція апеляційного суду значною мірою сприяє виробленню єдиного підходу в застосуванні норм матеріального та процесуального права. З цією метою суд вивчає і узагальнює судову практику з різних категорій справ, які переважно розглядаються в судах відповідної області або регіону, проводить аналіз судової статистики. Надання методичної допомоги у застосуванні законодавства місцевими судами загальної

юрисдикції. Методична допомога ґрунтується на детальному дослідженні судової практики та аналізі судової статистики. Це дозволяє створити уявлення стосовно практики застосування місцевими судами певного регіону норм права, труднощів у тлумаченні цих норм та щодо допущених помилок. Методична допомога надається у різних формах: розробка оглядів і узагальнень судової практики; проведення семінарів з розгляду та обговорення питань однакового застосування норм права з окремих категорій справ. У загальних апеляційних судах для розгляду у першій інстанції судових справ, визначених законом, діють суди присяжних (ст. 31 Закону "Про судоустрій України"). Участь суду присяжних у розгляді справ є відображенням конституційного принципу безпосередньої участі народу у здійсненні правосуддя. На сьогодні процесуальним законодавством ще не визначено коло справ, правосуддя у яких буде здійснюватися за участю присяжних, не визначений і порядок їх участі у здійсненні правосуддя. Суд присяжних виник у Франції за часів судових реформ 829 р. н.е. у період правління короля Луї Піуса. Пізніше цей суд було введено до судової системи Англії під час вторгнення норманів у 1066 р. і до ХХ століття він залишався частиною англійського судочинства. Судді апеляційного суду здійснюють правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом. Розглядаючи цивільні чи кримінальні справи, вони повинні суворо дотримуватись процедури судового розгляду, що передбачена чинним процесуальним законодавством, правильно тлумачити та застосовувати норми матеріального права та додержуватись правил професійної етики. Суддя, що бере участь у розгляді справи, повинен вжити необхідних заходів процесуального та організаційного характеру, які сприяють своєчасному, повному та об'єктивному розгляду справи в апеляційному порядку або у першій інстанції. Організація роботи в апеляційних судах За ефективну і якісну роботу в апеляційному суді відповідає голова суду. Він зобов'язаний організувати чітку і злагоджену роботу усього колективу суду, щоб кожен працівник чітко і своєчасно виконував свої обов'язки. Крім обов'язків з організації роботи у суді та керівництва його роботою, голова апеляційного суду здійснює функції судді. До кола повноважень голови апеляційного суду Законом "Про судоустрій України" віднесені наступні: здійснення організаційного керівництва діяльністю суду; розподіл обов'язків між заступниками голови суду; організація роботи президії суду та головування на її засіданнях; організація роботи з вивчення й узагальнення судової практики й аналізу судової статистики; організація роботи з підвищення кваліфікації суддівського корпусу і співробітників апарата суду. Повноваження заступників голови апеляційного суду. Перший заступник та заступники голови апеляційного суду призначаються у тому ж порядку, що і голова суду. На ці посади воші можуть бути призначені повторно після закінчення 5-річного терміну. Заступники голови апеляційного суду -- голови судових палат. організують роботу відповідної судової палати; формують колегії суддів для розгляду конкретних цивільних і кримінальних справ та головують у засіданнях або призначають для цього суддів; інформують президію суду про діяльність судових палат та здійснюють інші повноваження. Президія апеляційного суду. Президія складається з голови апеляційного суду, його заступників і суддів, кількість яких визначається рішенням загальних зборів суддів даного суду. Президія апеляційного суду -- це постійно діючий орган суду, що сприяє діяльності голови суду та поширює демократичні і колегіальні принципи управління судовою установою. Президія апеляційного суду здійснює функції, що умовно можна поділити на три групи: організаційно-розпорядчу, загально-аналітичну та методично-правову. Президія апеляційного суду проводить свої засідання не рідше одного разу на місяць. Вони є повноважними, якщо на засіданні будуть присутніми не менше двох третин її складу. За результатами роботи президії приймаються постанови відкритим або таємним голосуванням більшістю голосів суддів, які були присутні на засіданні. Постанова повинна бути підписана головуючим на засіданні президії суддею.

Модуль 2

Тема 8. Державна судова адміністрація України

1. Статус державної судової адміністрації України.
2. Повноваження державної судової адміністрації України.
3. Голова державної судової адміністрації України: повноваження.
4. Порядок призначення на посаду.
5. Територіальні управління державної судової адміністрації України.

Закону України "Про судоустрій і статус суддів" від 2 червня 2016 року. Державна судова адміністрація України. Статус Державної судової адміністрації України. Державна судова адміністрація України є державним органом у системі правосуддя, який здійснює організаційне та фінансове забезпечення діяльності органів судової влади у межах повноважень, установлених законом. Державна судова адміністрація України підзвітна Вищій раді правосуддя у межах, визначених законом. Державна судова адміністрація України має територіальні управління. Рішення про утворення територіальних управлінь та визначення їх кількості приймається Державною судовою адміністрацією України за погодженням з Вищою радою правосуддя. Правовий статус посадових осіб Державної судової адміністрації України, її територіальних управлінь визначається Законом України "Про державну службу". Державна судова адміністрація України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України. Положення про Державну судову адміністрацію України та типові положення про її територіальне управління затверджуються Вищою радою правосуддя після консультацій з Радою суддів України. Повноваження Державної судової адміністрації України. Державна судова адміністрація України: представляє суди у відносинах із Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою України під час підготовки проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік у межах повноважень, визначених цим Законом; забезпечує належні умови діяльності судів, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України та органів суддівського самоврядування в межах повноважень, визначених цим Законом; вивчає практику організації діяльності судів, розробляє і вносить у встановленому порядку пропозиції щодо її вдосконалення; вивчає кадрові питання апарату судів, прогнозує потребу у спеціалістах, здійснює замовлення на підготовку відповідних спеціалістів; забезпечує необхідні умови для підвищення кваліфікації працівників апарату судів, створює систему підвищення кваліфікації; організовує роботу з ведення судової статистики, діловодства та архіву; контролює стан діловодства в судах; готує бюджетний запит; організовує комп'ютеризацію судів для здійснення судочинства, діловодства, інформаційно-нормативного забезпечення судової діяльності та забезпечення функціонування Єдиної судової інформаційної (автоматизованої) системи; забезпечує суди необхідними технічними засобами фіксування судового процесу в межах коштів, передбачених у Державному бюджеті України на фінансування відповідних судів; забезпечує впровадження електронного суду; здійснює заходи щодо організації обміну електронними документами між судами та іншими державними органами і установами; забезпечує ведення Єдиного державного реєстру судових рішень та Реєстру електронних адрес органів державної влади, їх посадових та службових осіб, забезпечує функціонування системи відеоконференц-зв'язку для участі осіб у засіданні суду в режимі відеоконференції; взаємодіє з відповідними органами та установами, в тому числі інших держав, з метою вдосконалення організаційного забезпечення діяльності судів; розробляє та затверджує за погодженням із Вищою радою правосуддя Типове положення про апарат суду; Голова Державної судової адміністрації України. Державну судову адміністрацію України очолює Голова Державної судової адміністрації України. Голова Державної судової адміністрації України призначається на посаду і звільняється з посади Вищою радою правосуддя. Призначення Голови Державної судової адміністрації України здійснюється на конкурсній основі. Голова Державної судової адміністрації України не має права суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, крім викладацької, наукової і творчої діяльності у позаробочий час, входити до складу керівного органу чи наглядової ради господарської організації, що має на меті одержання прибутку. Голова Державної

судової адміністрації України: керує діяльністю Державної судової адміністрації України, несе персональну відповідальність за виконання покладених на неї завдань; організовує роботу Державної судової адміністрації України; вносить на розгляд Вищої ради правосуддя подання щодо визначення граничної чисельності працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь; утворює відповідні конкурсні комісії з проведення конкурсу на зайняття вакантних посад категорії "Б" і "В" державної служби в судах, органах та установах системи правосуддя; призначає на посади та звільняє з посад працівників Державної судової адміністрації України; призначає за погодженням голів відповідних судів керівників апаратів апеляційних судів, вищих спеціалізованих судів, Верховного Суду, їх заступників та звільняє їх з посад; за поданням голови відповідного суду застосовує до керівників апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступників заохочення або накладає дисциплінарні стягнення; за поданням голови відповідного суду присвоює керівникам апаратів апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду, Верховного Суду, їх заступникам ранги державного службовця згідно із законодавством про державну службу; затверджує положення про територіальне управління Державної судової адміністрації України та положення про структурні підрозділи Державної судової адміністрації України; встановлює посадові оклади працівників Державної судової адміністрації України, присвоює їм ранги державного службовця, застосовує заохочення та накладає дисциплінарні стягнення відповідно до закону; звітує про діяльність Державної судової адміністрації України перед Вищою радою правосуддя, інформує про діяльність Державної судової адміністрації України з'їзд суддів України та Раду суддів України щодо питань організаційно-матеріального забезпечення діяльності судів відповідної судової спеціалізації; бере участь у підготовці пропозицій до проекту Державного бюджету України щодо фінансування судової влади; затверджує структуру, штатний розпис Державної судової адміністрації України та її територіальних управлінь; здійснює інші визначені законом повноваження. Голова Державної судової адміністрації України з питань, що належать до його повноважень, видає накази. Голова Державної судової адміністрації України має заступників, які призначаються на посаду та звільняються з посади Вищою радою правосуддя відповідно до законодавства про державну службу. Призначення заступника Голови Державної судової адміністрації України здійснюється на конкурсній основі. Заступники Голови Державної судової адміністрації України виконують функції, визначені Головою Державної судової адміністрації України. Голова Державної судової адміністрації України розподіляє повноваження між заступниками Голови Державної судової адміністрації України. Голова Державної судової адміністрації України вносить на розгляд Вищої ради правосуддя подання щодо визначення граничної чисельності працівників Державної судової адміністрації України, у тому числі її територіальних управлінь. Територіальні органи Державної судової адміністрації України. Територіальними органами Державної судової адміністрації України є територіальні управління Державної судової адміністрації України. Територіальне управління Державної судової адміністрації України очолює начальник, який призначається на конкурсній основі на посаду і звільняється з посади Головою Державної судової адміністрації України. Начальник територіального управління Державної судової адміністрації України має заступника, який призначається на конкурсній основі на посаду і звільняється з посади Головою Державної судової адміністрації України. Начальник територіального управління Державної судової адміністрації України призначає за погодженням голови місцевого суду на посаду керівника апарату місцевого суду, заступника керівника апарату місцевого суду та звільняє їх з посади, застосовує за поданням голови місцевого суду до них заохочення або накладає дисциплінарні стягнення відповідно до закону; присвоює керівнику апарату місцевого суду, його заступнику ранги державного службовця відповідно до законодавства про державну службу. Структура і штатний розпис територіального управління Державної судової адміністрації України затверджуються Головою Державної судової адміністрації України за поданням начальника територіального управління Державної судової адміністрації України. Територіальне управління Державної судової адміністрації України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс і рахунки в органах Державної казначейської служби України. Територіальні управління Державної судової адміністрації

України здійснюють свою діяльність відповідно до положення про них, що затверджується Головою Державної судової адміністрації України на підставі типового положення про територіальне управління Державної судової адміністрації України. Відповідно до частини шостої статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» Положення про Державну судову адміністрацію України затверджує Вища рада правосуддя після консультацій з Радою суддів України. Згідно з пунктом 13 частини першої статті 3 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» Вища рада правосуддя затверджує, зокрема, Положення про Державну судову адміністрацію України. З метою дотримання вимог частини шостої статті 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» зазначений проект надіслано до Ради суддів України. Рішенням від 7 грудня 2018 року № 85 Рада суддів України затвердила консультативний висновок щодо проектів Положення про Державну судову адміністрацію України та Типового положення про територіальні управління Державної судової адміністрації України. Пропозиції, викладені у зазначеному консультативному висновку, частково враховано. Заслухавши члена Вищої ради правосуддя Говоруху В.І., Вища рада правосуддя, керуючись статтею 151 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», статтями 3, 30 Закону України «Про Вищу раду правосуддя»,

Тема 9. Суддівське самоврядування в Україні

1. Загальні засади суддівського самоврядування.
2. Збори суддів та конференції суддів.
3. Ради суддів.
4. Вищі органи суддівського самоврядування: з'їзд суддів України, Рада суддів України

Згідно зі статтею 126 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування – самостійне колективне вирішення зазначених питань суддями. Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їхню діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів. До питань внутрішньої діяльності судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо непов'язані зі здійсненням правосуддя. До завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо: забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади; зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність; участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення; обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому цим Законом; призначення суддів Конституційного Суду України; обрання суддів до складу Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому Законом. Суддівське самоврядування в Україні здійснюється через: збори суддів місцевого суду, апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду (а у передбачених Законом України "Про судоустрій і статус суддів" випадках - апеляційної палати вищого спеціалізованого суду), Пленум Верховного Суду; Раду суддів України; з'їзд суддів України. Збори суддів Шостого апеляційного адміністративного суду є зібранням суддів цього суду, на якому вони обговорюють питання його внутрішньої діяльності та приймають колективні рішення з обговорюваних питань. Збори суддів скликаються головою суду за власною ініціативою або на вимогу не менше третини загальної кількості суддів. Збори суддів скликаються у разі необхідності, але не рідше одного разу на три місяці. З огляду на вимоги статті 128 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» збори суддів: обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов'язковими для суддів та працівників суду; визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ; визначають рівень навантаження на суддів з урахуванням виконання ними адміністративних або інших обов'язків; заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні

посади, та керівника апарату суду; звертаються з поданням про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, прокурора, посадової особи органу державної влади чи органу місцевого самоврядування за вчинення дій або бездіяльності, що порушують гарантії незалежності суду та судді; Збори суддів можуть обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства. Збори суддів можуть вносити відповідні пропозиції на розгляд до Верховного Суду. Виконання рішень зборів суддів за дорученням зборів покладається на голову відповідного суду або його заступника.

Тема 10. Статус суддів України

1. Суддя – носій судової влади. Права та обов'язки судді.
2. Незмінюваність судді та вимоги щодо несумісності
3. Право на заняття судової посади. Моніторинг життя судді. Декларації судді.
4. Гарантії самостійності та незалежності суддів.
5. Недоторканність та імунітет суддів: їх гарантії.
6. Кваліфікаційне оцінювання судді.
7. Дисциплінарна відповідальність судді.
8. Звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади та припинення його повноважень.

Судова влада. Судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом. Судову владу реалізують судді та, у визначених законом випадках, присяжні шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур. Завдання суду. Суд, здійснюючи правосуддя на засадах верховенства права, забезпечує кожному право на справедливий суд та повагу до інших прав і свобод, гарантованих Конституцією і законами України, а також міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Система судоустрою України. Суди України утворюють єдину систему. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається. Законодавство про судоустрій і статус суддів. Судоустрій і статус суддів в Україні визначаються Конституцією України та законом. Зміни до цього Закону можуть вноситися виключно законами про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів". Здійснення правосуддя. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Особи, які привласнили функції суду, несуть відповідальність, установлену законом. Народ бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних. Незалежність судів. Здійснюючи правосуддя, суди є незалежними від будь-якого незаконного впливу. Суди здійснюють правосуддя на основі Конституції і законів України та на засадах верховенства права. Звернення до суду громадян, організацій чи посадових осіб, які відповідно до закону не є учасниками судового процесу, щодо розгляду конкретних справ судом не розглядаються, якщо інше не передбачено законом. Втручання у здійснення правосуддя, вплив на суд або суддів у будь-який спосіб, неповага до суду чи суддів, збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою дискредитації суду або впливу на безсторонність суду, заклики до невиконання судових рішень забороняються і мають наслідком відповідальність, установлену законом. Органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи повинні утримуватися від заяв та дій, що можуть підірвати незалежність судової влади. Право на справедливий суд. Кожному гарантується захист його прав, свобод та інтересів у розумні строки незалежним, безстороннім і справедливим судом, утвореним законом. Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи мають право на судовий захист в Україні нарівні з громадянами і юридичними особами України. Доступність правосуддя для кожної особи забезпечується відповідно до Конституції України та в порядку, встановленому законами України. Право на повноважний суд. Ніхто не може бути позбавлений права на розгляд його справи в суді, до юрисдикції якого вона віднесена процесуальним законом. Суддя розглядає справи, одержані згідно з порядком розподілу судових справ, установленим відповідно до закону. На розподіл судових справ між судьями не може впливати бажання судді

чи будь-яких інших осіб. Рівність перед законом і судом. Правосуддя в Україні здійснюється на засадах рівності всіх учасників судового процесу перед законом і судом незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак. Суд створює такі умови, за яких кожному учаснику судового процесу гарантується рівність у реалізації наданих процесуальних прав та у виконанні процесуальних обов'язків, визначених процесуальним законом. Професійна правнича допомога при реалізації права на справедливий суд. Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, визначених законом, держава забезпечує надання професійної правничої допомоги безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав та особи, яка надає правничу допомогу. Гласність і відкритість судового процесу. Судові рішення, судові засідання та інформація щодо справ, які розглядаються судом, є відкритими, крім випадків, установлених законом. Ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді усної або письмової інформації про результати розгляду його судової справи. Будь-яка особа має право на вільний доступ до судового рішення в порядку, встановленому законом. Додатковим способом інформування про суд, який розглядає справу, сторони спору та предмет позову, місце, дату і час судового засідання, може бути надання інформації з використанням Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі з використанням мобільного застосунку Порталу Дія. Програмними засобами Єдиного державного веб-порталу електронних послуг, у тому числі мобільного застосунку Порталу Дія, може бути також забезпечено додаткове інформування сторін спору, авторизованих через Єдиний державний веб-портал електронних послуг або через мобільний застосунок Порталу Дія, шляхом відображення в електронній формі судового рішення у справі, виконавчого документа. Особи, присутні в залі судового засідання, представники засобів масової інформації можуть проводити в залі судового засідання фотозйомку, відео- та аудіозапис з використанням портативних відео- та аудіотехнічних засобів без отримання окремого дозволу суду, але з урахуванням обмежень, встановлених законом. Трансляція судового засідання здійснюється з дозволу суду. Якщо всі учасники справи беруть участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, здійснюється транслявання перебігу судового засідання в мережі Інтернет в обов'язковому порядку.

Тема 11. Вища кваліфікаційна комісія суддів України

1. Статус Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
2. Склад Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та порядок її формування.
3. Повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України.
4. Обмеження щодо члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів та підстави звільнення

Порядок утворення, реорганізації, ліквідації суду, визначення кількості суддів у суді. Суд утворюється, реорганізовується і ліквідується законом. Проект закону про утворення, реорганізацію чи ліквідацію суду вносить до Верховної Ради України Президент України після консультацій з Вищою радою правосуддя. Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності. Підставами для утворення, реорганізації чи ліквідації суду є зміна визначеної цим Законом системи судоустрою, необхідність забезпечення доступності правосуддя, оптимізації видатків державного бюджету або зміна адміністративно-територіального устрою. Утворення суду може відбуватися шляхом створення нового суду або реорганізації (злиття, поділу) судів. Кількість суддів у суді (крім Верховного Суду) визначає Вища рада правосуддя з урахуванням консультативного висновку Державної судової адміністрації України, судового навантаження та в межах видатків, визначених у Державному бюджеті України на утримання судів та оплату праці суддів. До складу Верховного Суду входять судді, кількість яких визначає Вища рада правосуддя з урахуванням консультативного висновку Пленуму Верховного Суду. Максимальна кількість суддів Верховного Суду не може перевищувати двохсот суддів. Суд є юридичною особою, якщо інше не визначено законом. Статус та склад Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Вища кваліфікаційна комісія суддів України є державним колегіальним органом суддівського врядування, який на постійній основі діє у системі правосуддя України. Вища кваліфікаційна

комісія суддів України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням, самостійний баланс та рахунки в органах Державної казначейської служби України. Вища кваліфікаційна комісія суддів України складається з шістнадцяти членів, вісім з яких призначаються з числа суддів або суддів у відставці. Вища кваліфікаційна комісія суддів України вважається повноважною за умови призначення до її складу не менше одинадцяти членів, щонайменше шість із яких призначені з числа суддів або суддів у відставці. У разі закінчення строку повноважень члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, внаслідок чого Вища кваліфікаційна комісія суддів України вважатиметься неповноважною, такий член Комісії продовжує виконувати свої повноваження до дня призначення на його посаду іншої особи, але не більше трьох місяців. Вимоги до члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України"; Членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів України може бути громадянин України, який володіє державною мовою, має вищу юридичну освіту, стаж професійної діяльності у сфері права не менше п'ятнадцяти років та відповідає критеріям доброчесності і професійної компетентності, що визначені цим Законом. Член Вищої кваліфікаційної комісії суддів України має дотримуватися політичної нейтральності, не може належати до політичних партій, професійних спілок, брати участь у будь-якій політичній діяльності"; особи, які визнані судом недієздатними або дієздатність яких обмежена"; особи, які були членами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України або Вищої ради юстиції до набрання чинності Законом України "Про відновлення довіри до судової влади в Україні"; Вплив на членів Вищої кваліфікаційної комісії суддів України у будь-який спосіб забороняється". Порядок проведення конкурсу та призначення на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Призначення на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюється Вищою радою правосуддя за результатами конкурсу в порядку, встановленому цим Законом, строком на чотири роки. Одна і та сама особа не може обіймати посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України більше ніж два строки поспіль. Конкурс на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України проводиться на основі принципів верховенства права, професійності, публічності та політичної нейтральності в порядку, встановленому цим Законом. Конкурс на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України проводить Конкурсна комісія у порядку, передбаченому цим Законом. Проведення добору кандидатів за результатами розгляду поданих ними документів, результатів спеціальної перевірки, відповідної інформації з відкритих джерел та формування переліку кандидатів, допущених до співбесіди. Розгляд документів, поданих кандидатом, на предмет відповідності вимогам на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України здійснюється в порядку, встановленому Конкурсною комісією; проведення співбесіди з відібраними кандидатами та визначення переліку кандидатів для рекомендації Вищій раді правосуддя. Трансляція співбесід з кандидатами на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України в режимі реального часу здійснюється на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя. Конкурсна комісія рекомендує Вищій раді правосуддя кандидатів на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з розрахунку не менше двох кандидатів на кожну вакантну посаду. Кандидат на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вважається таким, що відповідає критерію доброчесності, якщо він є незалежним, чесним, неупередженим, непідкупним, сумлінним, дотримується етичних норм та демонструє бездоганну поведінку у професійній діяльності та особистому житті, а також якщо немає сумнівів щодо законності джерел походження його майна, відповідності рівня життя кандидата або членів його сім'ї задекларованим доходам, відповідності способу життя кандидата його статусу. Кандидат на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України вважається таким, що відповідає критерію професійної компетентності, якщо він володіє знаннями у сфері права, в тому числі щодо функціонування судової системи, має аналітичні здібності, здатність наполегливо працювати, має усні та письмові комунікаційні навички, а також вміння взаємодіяти з колегами. Конкурсна комісія для перевірки кандидата на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України на відповідність критеріям доброчесності та професійної компетентності застосовує зазначені показники таким чином: оцінювання відповідності показникам спирається на інформацію без часових або територіальних обмежень; кандидат не відповідає показникам у разі

доведення невідповідності або наявності обґрунтованих сумнівів у відповідності; будь-який висновок чи оцінка національного або міжнародного органу щодо доброчесності та професійної компетентності кандидата не є наперед визначальними та обов'язковими для Конкурсної комісії. Конкурсна комісія. Конкурсна комісія є допоміжним органом Вищої ради правосуддя, що утворюється для проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України та формування переліку кандидатів на посаду члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які відповідають критеріям доброчесності та професійної компетентності. Вища рада правосуддя призначає членів Конкурсної комісії для проведення конкурсу на зайняття посади члена Вищої кваліфікаційної комісії суддів України з числа осіб, запропонованих суб'єктами формування Конкурсної комісії, протягом п'яти днів з дня одержання пропозицій суб'єктів формування. (Закон України про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та деяких законів України щодо відновлення роботи Вищої кваліфікаційної комісії суддів України ВККС У 13 липня 2021 р.)

Тема 12. Гарантії незалежності суддів і безперешкодного виконання ними професійних обов'язків.

1. Особливості гарантій незалежності суддів.
2. Належне фінансове і матеріально-технічне забезпечення судової системи як передумови нормативного функціонування судів і діяльності суддів.
3. Особливості статусу суддів у відставці

Законопроектом передбачається скасування однієї зі складових незалежності суддів – інституту недоторканності суддів судів загальної юрисдикції та Конституційного Суду України. У зв'язку з цим Конституційний Суд України зазначає, що держава і суспільство, висуваючи до суддів та їх професійної діяльності високі вимоги, повинні, в свою чергу, забезпечити їм відповідні додаткові гарантії належного здійснення правосуддя.

Недоторканність суддів не є їх особистим привілеєм. Ця гарантія спрямована, передусім, на забезпечення безперешкодного виконання суддями своїх професійних обов'язків – здійснення об'єктивного і справедливого правосуддя, метою якого є захист прав і свобод людини і громадянина. Скасування такої гарантії правосуддя, як недоторканність суддів, опосередковано може призвести до обмеження права на судовий захист, гарантованого статтею 55 Конституції України.

Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України щодо недоторканності вимогам статей 157 і 158 Конституції України (справа про внесення змін до статей 80, 105, 126, 149 Конституції України) від 10 липня 2012 року № 1-в/2012 Незалежність суддів є основною передумовою функціонування самостійної й авторитетної судової влади, здатної забезпечити об'єктивне та безстороннє правосуддя, ефективно захистити права і свободи людини і громадянина. Принцип незалежності суддів означає процесуальну діяльність під час здійснення правосуддя в умовах, що виключають сторонній вплив на суддів. Гарантії незалежності суддів – це передбачені належні засоби мінімізації та усунення негативних впливів на суддів під час відправлення ними правосуддя, спрямовані на ухвалення законного й обґрунтованого рішення.

Самостійність і незалежність органів судової влади та конституційного контролю означає, що вони виконують свої функції без жодного втручання у свою діяльність, не залежать від органів законодавчої та виконавчої влади, тому будь-який їхній вплив на судову владу повинен припинятися на етапі призначення суддів.

Таким чином, інституційна незалежність судової влади є передумовою незалежності і безсторонності кожного окремого судді, тоді як незалежність, безсторонність кожного з них є умовою забезпечення інституційної незалежності судової влади. Рішення Конституційного Суду України (Велика палата) у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України

Тема 13. Верховний суд України

1. Верховний суд України : загальні положення.
2. Правовий статут, формування, склад та структура Верховного Суду.
3. Повноваження Верховного суду.
4. Голова Верховного суду, порядок його обрання та дострокового звільнення з посади.

Верховний Суд України є найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції, який забезпечує єдність судової практики у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом здійснює правосуддя в порядку, встановленому процесуальним законом; здійснює аналіз судової статистики, узагальнення судової практики; надає висновки щодо проектів законодавчих актів, які стосуються судоустрою, судочинства, статусу суддів, виконання судових рішень та інших питань, пов'язаних із функціонуванням судової системи України, надає висновок про наявність чи відсутність у діяннях, у яких звинувачується Президент України, ознак державної зради або іншого злочину; вносить за зверненням Верховної Ради України письмове подання про неможливість виконання Президентом України своїх повноважень за станом здоров'я; звертається до Конституційного Суду України щодо конституційності законів, інших правових актів, а також щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України; забезпечує однакове застосування норм права судами різних спеціалізацій у порядку та спосіб, визначені процесуальним законом; здійснює інші повноваження, визначені законом.

До складу Верховного Суду України входять сорок вісім суддів, із числа яких обираються Голова Верховного Суду України та заступники Голови Верховного Суду України. Суддею Верховного Суду України може бути суддя, який за результатами кваліфікаційного оцінювання підтвердив здатність здійснювати правосуддя у найвищому судовому органі у системі судів загальної юрисдикції України, має досвід роботи суддею не менше п'ятнадцяти років або має науковий ступінь, отриманий до призначення на посаду судді, та стаж наукової діяльності у галузі права або науково-педагогічної діяльності у галузі права у вищому навчальному закладі або вищих навчальних закладах, що здійснюють підготовку фахівців освітнього ступеня "магістр", до призначення на посаду судді не менше п'ятнадцяти років. У Верховному Суді України діють: Судова палата в адміністративних справах; Судова палата у господарських справах; Судова палата у кримінальних справах; Судова палата у цивільних справах. До складу судової палати входять судді відповідної спеціалізації (адміністративної, господарської, кримінальної, цивільної). У Верховному Суді України діє Пленум Верховного Суду України для вирішення питань, визначених Конституцією України та Законом України "Про судоустрій і статус суддів". Склад і порядок діяльності Пленуму Верховного Суду України визначаються Законом України "Про судоустрій і статус суддів". Суддя ВС здійснює судочинство в порядку, встановленому процесуальним законом; бере участь у розгляді питань, що виносяться на засідання Пленуму Верховного Суду України; аналізує судову практику, бере участь у її узагальненні; здійснює інші повноваження, визначені законом.

Голова ВС України: представляє суд як орган державної влади та систему судів загальної юрисдикції у зносинах з іншими органами державної влади, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами, а також із судовими органами інших держав та міжнародними організаціями; визначає адміністративні повноваження заступників Голови Верховного Суду України; скликає Пленум Верховного Суду України; вносить на розгляд Пленуму подання щодо призначення на посаду секретаря Пленуму та секретарів палат; виносить на розгляд Пленуму питання та головує на його засіданнях; видає на підставі акта про обрання на посаду судді Верховного Суду України або звільнення судді з посади відповідний наказ; повідомляє Вищу кваліфікаційну комісію суддів України, а також через веб-портал судової влади про наявність вакантних посад суддів у Верховному Суді України у триденний строк з дня їх утворення. Голова Верховного Суду України з питань, що належать до його адміністративних повноважень, видає накази і розпорядження. Голова Верховного Суду України за посадою

входить до складу Вищої ради юстиції. У разі відсутності Голови Верховного Суду України його адміністративні повноваження здійснює один із заступників Голови Верховного Суду України за його визначенням. У разі відсутності заступників адміністративні повноваження Голови Верховного Суду України здійснює суддя, який має більший стаж роботи на посаді судді Верховного Суду України.

Тема 14. Вищий антикорупційний суд України

1. Правовий статус Вищого антикорупційного суду.
2. Завдання, склад, повноваження Вищого антикорупційного суду.
3. Вимоги до судді Вищого антикорупційного суду.
4. Порядок зняття посади судді Вищого антикорупційного суду
5. Статус Вищого антикорупційного суду

Закон України про ВАСУ (07 червня 2018 р.). Вищий антикорупційний суд є постійно діючим вищим спеціалізованим судом у системі судоустрою України. Вищий антикорупційний суд є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням. Вищий антикорупційний суд здійснює управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління. Правова основа діяльності Вищого антикорупційного суду. Правову основу діяльності Вищого антикорупційного суду становлять Конституція України, Закон України "Про судоустрій і статус суддів", цей та інші закони України, чинні міжнародні договори, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України. Завданням Вищого антикорупційного суду є здійснення правосуддя відповідно до визначених законом засад та процедур судочинства з метою захисту особи, суспільства та держави від корупційних і пов'язаних із ними кримінальних правопорушень та судового контролю за досудовим розслідуванням цих кримінальних правопорушень, дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у кримінальному провадженні, а також вирішення питання про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави у випадках, передбачених законом, у порядку цивільного судочинства, а також здійснення правосуддя у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", у порядку адміністративного судочинства. Повноваження Вищого антикорупційного суду. здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанцій у кримінальних провадженнях щодо кримінальних правопорушень, віднесених до його юрисдикції (підсудності) процесуальним законом, а також шляхом здійснення у випадках та порядку, визначених процесуальним законом, судового контролю за дотриманням прав, свобод та інтересів осіб у таких кримінальних провадженнях, здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції у справах про визнання необґрунтованими активів та їх стягнення в дохід держави в порядку цивільного судочинства, здійснює правосуддя як суд першої та апеляційної інстанції у справах про застосування санкції, передбаченої пунктом 1 частини першої статті 4 Закону України "Про санкції", у порядку адміністративного судочинства; Склад Вищого антикорупційного суду. Кількість суддів Вищого антикорупційного суду визначається відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" у межах видатків, передбачених у Державному бюджеті України на утримання цього суду, та із окремим встановленням, у межах кількості суддів Вищого антикорупційного суду, кількості суддів Апеляційної палати Вищого антикорупційного суду.

Тема 15. Органи суддівського самоврядування України

1. Загальні засади суддівського самоврядування.
2. Правові форми суддівського самоврядування.
3. Збори суддів місцевого суду. Апеляційного суду. Пленум Верховного суду: їх формування та повноваження.
4. Склад та повноваження ради суддів України.

Згідно зі статтею 126 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» для захисту професійних інтересів суддів та вирішення питань внутрішньої діяльності судів в Україні діє суддівське самоврядування – самостійне колективне вирішення зазначених питань суддями.

Суддівське самоврядування є однією з гарантій забезпечення незалежності суддів. Діяльність органів суддівського самоврядування має сприяти створенню належних організаційних та інших умов для забезпечення нормальної діяльності судів і суддів, утверджувати незалежність суду, забезпечувати захист суддів від втручання в їхню діяльність, а також підвищувати рівень роботи з кадрами у системі судів. До питань внутрішньої діяльності судів належать питання організаційного забезпечення судів та діяльності суддів, соціальний захист суддів та їхніх сімей, а також інші питання, що безпосередньо непов'язані зі здійсненням правосуддя. До завдань суддівського самоврядування належить вирішення питань щодо: забезпечення організаційної єдності функціонування органів судової влади; зміцнення незалежності судів, суддів, захист професійних інтересів суддів, у тому числі захист від втручання в їхню діяльність; участі у визначенні потреб кадрового, фінансового, матеріально-технічного та іншого забезпечення судів та контроль за додержанням установлених нормативів такого забезпечення; обрання суддів на адміністративні посади в судах у порядку, встановленому цим Законом; призначення суддів Конституційного Суду України; обрання суддів до складу Вищої ради правосуддя в порядку, встановленому Законом. Суддівське самоврядування в Україні здійснюється через: збори суддів місцевого суду, апеляційного суду, вищого спеціалізованого суду (а у передбачених Законом України "Про судоустрій і статус суддів" випадках - апеляційної палати вищого спеціалізованого суду), Пленум Верховного Суду; Раду суддів України; з'їзд суддів України. Збори суддів Шостого апеляційного адміністративного суду є зібранням суддів цього суду, на якому вони обговорюють питання його внутрішньої діяльності та приймають колективні рішення з обговорюваних питань. З огляду на вимоги статті 128 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» збори суддів: обговорюють питання щодо внутрішньої діяльності суду чи роботи конкретних суддів або працівників апарату суду та приймають з цих питань рішення, що є обов'язковими для суддів та працівників суду; визначають спеціалізацію суддів з розгляду конкретних категорій справ; визначають рівень навантаження на суддів з урахуванням виконання ними адміністративних або інших обов'язків; заслуховують звіти суддів, які обіймають адміністративні посади, та керівника апарату суду; звертаються з поданням про притягнення до дисциплінарної відповідальності адвоката, прокурора, посадової особи органу державної влади чи органу місцевого самоврядування за вчинення дій або бездіяльності, що порушують гарантії незалежності суду та судді; Збори суддів можуть обговорювати питання щодо практики застосування законодавства, розробляти відповідні пропозиції щодо вдосконалення такої практики та законодавства. Збори суддів можуть вносити відповідні пропозиції на розгляд до Верховного Суду. Виконання рішень зборів суддів за дорученням зборів покладається на голову відповідного суду або його заступника. (2 лютого 1994 року)

Тема 16. Вищі спеціалізовані суди України.

1. Види і склад Вищих спеціалізованих судів України.
2. Вимоги до судді Вищого спеціалізованого суду України.
3. Повноваження Вищого спеціалізованого суду України.
4. Голова Вищого спеціалізованого суду.
5. Порядок призначення судді Вищого спеціалізованого суду України.

Вищими судовими органами спеціалізованих судів є Вищий господарський суд України, Вищий адміністративний суд України, а також інші відповідні вищі спеціалізовані суди, що утворюються Президентом України в порядку, встановленому цим Законом.

Вищі спеціалізовані суди складаються з суддів, обраних на посаду безстроково, голови суду та його заступників. У вищому спеціалізованому суді можуть утворюватися судові палати з розгляду окремих категорій справ за визначеною спеціалізацією в межах відповідної спеціальної судової юрисдикції.

Склад судових палат вищого спеціалізованого суду формується за поданням голови суду в порядку, передбаченому пунктом 2 частини другої статті 43 цього Закону.

У вищому спеціалізованому суді для вирішення організаційних питань діє президія суду у складі голови суду, його заступників, заступників голів палат, а також суддів даного суду, обраних до складу президії відповідно до цього Закону.

Для вирішення загальних питань діяльності відповідних спеціалізованих судів у вищому спеціалізованому суді діє Пленум вищого спеціалізованого суду.

Вищі спеціалізовані суди можуть мати друковані органи. При вищих спеціалізованих судах можуть утворюватися науково-консультативні структури.

Повноваження вищого спеціалізованого суду. Вищий спеціалізований суд: розглядає в касаційному порядку справи відповідної судової юрисдикції, а також інші справи у випадках, визначених процесуальним законом; веде та аналізує судову статистику, вивчає й узагальнює судову практику; надає методичну допомогу судам нижчого рівня з метою однакового застосування норм Конституції України та законів у судовій практиці на основі її узагальнення та аналізу судової статистики; дає спеціалізованим судам нижчого рівня рекомендаційні роз'яснення з питань застосування законодавства щодо вирішення справ відповідної судової юрисдикції; здійснює інші повноваження, передбачені законом. Розгляд справ у вищому спеціалізованому суді здійснюється колегіально. Суддя вищого спеціалізованого суду Суддя вищого спеціалізованого суду: здійснює правосуддя в порядку, визначеному процесуальним законом; провадить процесуальні дії та здійснює організаційні заходи, необхідні для забезпечення своєчасного та якісного розгляду справ; здійснює відповідно до закону контроль за своєчасним зверненням до виконання постановлених за його участю судових рішень; здійснює інші передбачені законом повноваження. Суддя вищого спеціалізованого суду має помічника. Помічником судді може бути громадянин України, який має вищу юридичну освіту. Голова вищого спеціалізованого суду: здійснює організаційне керівництво діяльністю суду; розподіляє обов'язки між заступниками голови суду; на підставі акта про обрання суддею вищого спеціалізованого суду або припинення повноважень судді цього суду видає відповідний наказ; утворює судові палати та вносить на затвердження президії суду пропозиції щодо їх персонального складу; організовує роботу президії суду, вносить на її розгляд питання та головує на її засіданнях; скликає Пленум вищого спеціалізованого суду, вносить на його розгляд питання та головує на його засіданнях; може головувати в судових засіданнях колегій суддів вищого спеціалізованого суду при розгляді будь-якої справи, що належить до юрисдикції даного суду; керує організацією роботи судових палат, здійснює керівництво роботою апарату відповідного вищого спеціалізованого суду; Голова вищого спеціалізованого суду з питань, що належать до його повноважень, видає накази та розпорядження. Голова вищого спеціалізованого суду призначається на посаду з числа суддів даного суду і звільняється з посади за поданням Голови Верховного Суду України в порядку, встановленому статтею 20 цього Закону. Голова вищого спеціалізованого суду може бути призначений на цю посаду повторно. Голова вищого спеціалізованого суду має першого заступника та заступників голови суду. У разі відсутності голови вищого спеціалізованого суду його обов'язки виконує перший заступник голови суду, а за його відсутності - один із заступників голови цього суду відповідно до розподілу обов'язків. Заступники голови вищого спеціалізованого суду Перший заступник і заступник голови вищого спеціалізованого суду здійснюють керівництво роботою структурних підрозділів суду відповідно до встановленого розподілу обов'язків та виконують інші обов'язки, визначені головою суду; можуть головувати у судових засіданнях колегій суддів відповідного вищого спеціалізованого суду. Заступник голови вищого спеціалізованого суду - голова судової палати: організовує роботу відповідної судової палати; формує колегії суддів для розгляду судових справ, головує в судових засіданнях або призначає для цього суддів; організовує ведення та аналіз судової статистики, вивчення й узагальнення судової практики у справах, віднесених до компетенції судової палати; має право витребувати з відповідного суду справи, судові рішення щодо яких набрали законної сили; інформує президію вищого спеціалізованого суду про діяльність судової палати. Президія вищого спеціалізованого суду До президії вищого спеціалізованого суду входять голова вищого спеціалізованого суду, його заступники, а також судді, кількісний склад яких визначається

Пленумом вищого спеціалізованого суду. Судді обираються до складу президії загальними зборами суддів цього суду шляхом таємного голосування. Президія вищого спеціалізованого суду: розглядає питання організації діяльності суду, судових палат та апарату суду; за поданням голови вищого спеціалізованого суду затверджує склад кожної з судових палат; заслуховує інформацію голів судових палат про діяльність судових палат; Пленум вищого спеціалізованого суду. Пленум вищого спеціалізованого суду діє у складі всіх суддів вищого спеціалізованого суду та голів апеляційних спеціалізованих судів. Пленум вищого спеціалізованого суду: дає роз'яснення з питань застосування спеціалізованими судами законодавства при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції; затверджує склад Науково-консультативної ради при вищому спеціалізованому суді та положення про неї; затверджує склад редакційної колегії друкованого органу вищого спеціалізованого суду; визначає кількісний склад суддів - членів президії вищого спеціалізованого суду. Науково-консультативна рада вищого спеціалізованого суду. Науково-консультативна рада створюється при вищому спеціалізованому суді для опрацювання питань, пов'язаних з роз'ясненням законодавства, а також для надання висновків щодо проектів законів та інших нормативно-правових актів та з інших питань, пов'язаних з необхідністю наукового забезпечення діяльності вищого спеціалізованого суду. Порядок організації та діяльності Науково-консультативної ради визначається положенням, що затверджується Пленумом вищого спеціалізованого суду. Друкований орган вищого спеціалізованого суду Вищий спеціалізований суд має офіційний друкований орган, в якому публікуються матеріали судової практики, рішення з організаційних питань діяльності вищого спеціалізованого суду та відповідних спеціалізованих судів, інші матеріали.

Тема 17. Незалежність судової влади, як конституційна засада

1. Основні завдання, самостійність та незалежність судової влади.
2. Правові форми реалізації судової влади.
3. Етапи вдосконалення судової влади України.

Відповідно до Конституції України (254к/96-ВР) (статті 6, 126, 129) державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Судді при здійсненні правосуддя незалежні й підкоряються лише закону, а вплив на них у будь-який спосіб забороняється. Незалежність і недоторканність суддів гарантуються Конституцією та законами України. Гарантії незалежності і недоторканності суддів як носіїв судової влади та самостійності судів як судових органів визначено Конституцією (254к/96-ВР) та законами України, зокрема Законами України від 7 лютого 2002 року N 3018-III (3018-14) "Про судоустрій України" та від 15 грудня 1992 року N 2862-XII (2862-12) "Про статус суддів". Такими гарантіями, зокрема, є: здійснення правосуддя виключно судами; особливий порядок призначення, обрання, притягнення до відповідальності та звільнення суддів; здійснення правосуддя відповідно до встановленої законом процедури; таємниця прийняття судового рішення і заборона її розголошення; обов'язковість судового рішення; недопустимість втручання у здійснення правосуддя, впливу на суд або суддів у будь-який спосіб, неповаги до суду та встановлення відповідальності за такі діяння; особливий порядок фінансування та організаційного забезпечення судів; належне матеріальне та соціальне забезпечення суддів, а також визначені законом засоби забезпечення особистої безпеки суддів, їх сімей, майна та інші засоби їх правового захисту; функціонування органів суддівського самоврядування. Пленум Верховного Суду.

Тема 18. Конституційне правосуддя в правозахисній функції держав Центральної Європи.

Конституційне судочинство процесуальна діяльність уповноважених судових органів з розгляду конституційно-правових конфліктів. Конституційно-правовий конфлікт визначається або як спір про право, що впливає з конституційно-правових норм держави, або спір про конституційне правопорушення. Конституційне судочинство є складовою конституційного процесу в державі та є окремим видом юридичного процесу. Воно покликане забезпечувати верховенство конституції як основи національної правової системи, охорону конституційних прав і свобод, додержання принципу поділу влади у всіх його аспектах. (далі: монографія Правозахисна функція держав ЦЄ: теоретичні та порівняльно-правові аспекти).

8. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	всього	Л	П	
1	2	3	4	5
Модуль 1				
Тема 1. Поняття судової влади в Україні та судова система України.	4	2	2	
Тема 2. Основні засади судочинства в Україні.	4	2	2	
Тема 3. Вища рада правосуддя у складі судової влади.	6	2	4	
Тема 4. Статус Конституційного суду України та його завдання і повноваження.	6	2	4	
Тема 5. Суди загальної юрисдикції в Україні.	4	2	2	
Тема 6. Професійні судді, народні засідателі та присяжні	6	2	4	
Тема 7. Апеляційні суди в Україні	6	2	4	
Всього годин за перший модуль	36	14	22	7
Модуль 2				
Тема 8. Державна судова адміністрація України.	4	2	2	
Тема 9. Суддівське самоврядування в Україні.	6	2	4	
Тема 10. Статус суддів України	4	2	2	
Тема 11. Вища кваліфікаційна комісія суддів України.	6	2	4	
Тема 12. Гарантії незалежності суддів і безперешкодного виконання ними професійних обов'язків.	4	2	2	
Тема 13. Верховний суд України .	6	2	4	
Тема 14. Вищий антикорупційний суд України	4	2	2	
Тема 15. Правовий статус суддів України	4	2	2	
Тема 16. Вищі спеціалізовані суди України	4	2	2	
Тема 17. Незалежність судової влади, як конституційна засада.	4	2	2	
Тема 18. Конституційне правосуддя в правозахисній функції держав Центральної Європи.	6	2	4	
Всього годин за другий модуль	52	22	30	6
Всього годин	101	36	52	13

9. Тема практичних (семінарських, лабораторних) занять

№ ПП	Назва теми	Денна форма
		Кількість годин
Модуль 1		
1	Тема 1. Поняття судової влади в Україні та судова система України.	4
2	Тема 2. Основні засади судочинства в Україні	2
3	Тема 3. Вища рада правосуддя у складі судової влади.	4
4	Тема 4. Статус Конституційного суду України та його завдання і повноваження.	2
5	Тема 5. Суди загальної юрисдикції в Україні.	2
6	Тема 6. Професійні судді, народні засідателі та присяжні	4
7	Тема 7. Апеляційні суди в Україні	2
Всього за 1 модуль		20
Модуль 2		
8	Тема 8. Державна судова адміністрація України.	2
9	Тема 9. Суддівське самоврядування в Україні.	2
10	Тема 10. Статус суддів України	2
11	Тема 11. Вища кваліфікаційна комісія суддів України.	4
12	Тема 12. Гарантії незалежності суддів і безперешкодного виконання ними професійних обов'язків.	2
13	Тема 13. Верховний суд України .	4
14	Тема 14. Вищий антикорупційний суд України	4
15	Тема 15. Правовий статус суддів України	4
16	Тема 16. Вищі спеціалізовані суди України	2
17	Тема 17. Незалежність судової влади, як конституційна засада.	2
18	Тема 18. Конституційне правосуддя в правозахисній функції держав Центральної Європи.	4
Всього за 2 модуль		32
Всього по курсу		36

10. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби – персональні комп'ютери.

Програмне забезпечення – пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ

«УжНУ», система «MOODLE», додатки GOOGLE MEET, GOOGLE CLASSROOM, особиста електронна пошта.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Н.В. Чернишова, Судова влада в Україні. Навчальний посібник. Київ, «Центр учбової літератури», 2022. 103 с.
2. В.В. Копча. Правозахисна функція держав Центральної Європи: теоретичні та порівняльно-правові аспекти: Монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2020. 396 с.
3. Семерак О.С., Семерак І.О. Судуострій, правоохоронні та правозахисні органи України. навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2017. 278 с.
4. Копотун І.М. «Судова влада в Україні. Особливості організації та здійснення в умовах воєнного стану.» Підручник. Видавництво «Центр учбової літератури» 2022. 634 с.
5. Фіолевський Д.П. Судова влада і правоохоронна система України. Навчальний посібник. Київ, Видавничий дім «Кондор» 2005. 321 с.
6. Москвич Л.М. Організація судових та правоохоронних органів. Ч.1. Основи судуострою України. Підручник. Видавництво. «Право», Харків. 2013. 449 с.
7. Закону України «Про судуострій та статус суддів України» від 02 червня 2016 року.

Допоміжна література

1. Шульженко Ф.П. Судова влада в системі стримувань та противаги демократичного суспільства: компаративна теорія і практика. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Видавництво «Юрінком Інтер», Київ. 2021. 192 с.
2. Тертишник В.М. Права і свободи людини. Підручник. Видавництво «Правова єдність» Київ. 2022. 432 с.
3. Тетарчук І.В. Господарське процесуальне право України, Видавництво «ЦУЛ». 2021. 224 с.
4. Дудаш Т.І. Практика Європейського суду з прав людини: Навчально-практичний посібник. Видавництво «Алерта» Київ. 2016. 488 с.
5. Закон України «Про Конституційний Суд України» Видавництво. Паливода А.В. 2023. 72 с.
6. Молдован А.В., Богдан Л.С. Судова промова. Навчальний посібник. Видавництво «Алерта». 2014. 288 с.
7. Ремескова Ю.О. Судова влада в системі поділу влади. Монографія. 2014. 192 с.

Інтернет-ресурси:

<http://www.president.gov.ua> – офіційний веб-сайт Президента України.
<http://www.portal.rada.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
<http://www.kmu.gov.ua> – офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
<http://www.mvs.gov.ua> – офіційний веб-сайт Міністерства внутрішніх справ України.
<http://www.court.gov.ua/vscourt> – офіційний веб портал судової влади в Україні
<http://www.scourt.gov.ua> – офіційний веб-сайт Верховного Суду України.
<http://www.sc.gov.ua> – офіційний веб-сайт Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільний і кримінальних справ.
<http://www.sbu.gov.ua> – офіційний веб-сайт СБУ.
<http://www.gp.gov.ua> – офіційний веб-сайт Офісу Генеральної прокуратури України.
<http://www.minjust.gov.ua> – Офіційний веб-сайт Міністерства юстиції України.
<http://www.reyestr.court.gov.ua> – єдиний реєстр судових рішень в Україні.
<http://www.police.ua> – Форум працівників МВС України.
<http://www.vkka.gov.ua> – офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури.
<http://www.nbu.gov.ua> – Національної бібліотеки України ім. В.І.Вернадського.
<http://www.catalogue.nplu.org> – Національна парламентська бібліотека України.
<http://www.pravoznavec.com.ua> – Електронна бібліотека юридичної літератури “Правознавець”. – сайт Національного центрального бюро Інтерполу в Україні.

Формат 60*84/16. Умовн. друк. арк. 2,09. Зам. №6 Наклад 50 прим.

Видавництво УжНУ «Говерла» м. Ужгород, вул. Капітульна, 18.

Свідоцтво про внесення до державного реєстру видавців, виготовників і розповсюджувачів видавничої продукції –
Серія ЗТ №32 від 31 травня 2006 р.